

Regionalpolitikken tar en tredjedel av EU-budsjettet

Landbrukspolitikken legger beslag på halvparten av EUs budsjett, mens regionalpolitikken tar en tredjedel. Denne kronikken tar opp bakgrunnen og situasjonen i dag når det gjelder regionalpolitikk. Åge Klepp vil i en seinere kronikk se nærmere på utfordringene når mange betydelig fattigere land er kommet inn i unionen.

EUs regionalpolitikk er nedfelt i Unionen, og den legger sterke føringer på medlemsstatenes interne regionalpolitikk. Konsolidertraktat C325/1 Avsnitt XVIII, Artikkel 158 sier følgende:

For at fremme en harmonisk utvikling af Fællesskabet som helhed udvikler og fortsætter dette sin indsats for at styrke sin økonomiske og sociale samhørighed.

Fællesskabet stræber navnlig efter at formindske forskjellene mellem de forskellige områders udviklingsniveauer og forbedre situationen for de mindst begunstigede områder eller øer, berunder landdistrikter.

Målet med EUs regionalpolitikk er å styrke samhørigheten innad i Unionen gjennom å støtte de svakere stilte regionene. I utgangspunktet er regionalutjevning medlemsstatenes ansvar. EU har likevel utarbeidet støtteordninger for de minst utviklede regionene.

Av EUs budsjett utgjør

regionalpolitikken omtrent en tredjedel, og med dette er regionalpolitikken den nest største utgiftsposten i EU. Bare EUs felles landbrukspolitik (CAP), som tar omtrent halvparten av budsjettkaken, er større enn regionalpolitikken. I perioden 2000-2006 kommer EU til å bruke 195 milliarder euro (1609 millioner kroner) på regionale formål.

Allerede i Romatraktaten fra 1957 finner vi sporer til dagens regionalpolitikk. Riktignok var ikke regionalpolitikken tatt inn i Romatraktatens paragrafer, men i forordet heter det, «SOM TILSTRÆBER at styrke enheden i deres økonomier og at fremme disses harmoniske utvikling ved at formindske ulighederne mellem de forskellige områder og forbedre de mindre begunstigede områders stilling».

Hellas, Spania og Portugal

EUs regionalpolitikk skjøt likevel ikke for alvor fart før Hellas (1981), Spania og Portugal (1986) ble innlemmet i EF. Sammen med Irland befant disse sør-europeiske landene seg på et betydelig lavere økonomisk utviklingsnivå enn resten av medlemslandene. Regionalpolitikken spilte således en viktig rolle i medlemskapsforhandlingene. De nye medlemmene ble lovet regionale midler blant annet til infrastruktur, mot at de tilpasset seg fellesskapets lover og regler.

For at innføringen av et indre marked (Enhetsakten 1985-1986) med fri flyt av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft skulle gå noenlunde smertefritt, var det viktig å legge til rette for en snarlig økonomisk vekst i de svakere stilte regionene. Dessuten var det viktig at også de «fattige» regionene skulle få ta del i den økonomiske veksten som man forventet ville komme med innføringen av EUs indre marked. En skjev fordeling av markedsintegreringens gevinster, kunne skape interne og regionale spenninger i Unionen. Regionalpolitikken var da et egnet virkemiddel til utjevning og omfordeling, slik at også EUs «fattige» regioner følte at de fikk ta del i fellesskapets goder.

I perioden 1994 -1999 tok EU et krafttak for de svakere stilte regionene. Bevilgningene til strukturelle tiltak ble økt med 40 prosent. Opprettelsen av Det europeiske utjevningfondet (Samhørighetsfondet) var blant disse tiltakene. Dette fondet ble etablert med tanke på å støtte medlemstater hvor levestandarden var vesentlig lavere enn i resten av EU.

Overføringene til EUs fattige regioner skjer for øvrig gjennom fire strukturfond; Det europeiske fondet for regionalutvikling, Det europeiske sosialfondet, Det europeiske utviklings- og garantifond for landbruket og Det finansielle instrument for utvikling av fiskeriet. Omtrent 70 prosent av disse midlene går til å fremme utvikling og strukturell tilpasning i de mindre utviklede regioner, de såkalte «mål 1»-områdene. Mindre utviklede områder defineres som områder der gjennomsnittlig

inntekt per capita er mindre enn 75 prosent av gjennomsnittet i EU.

Under medlemskapsforhandlingene med EU vant Finland og Sverige frem med kravet om at regioner med særspredt bosetting skulle få støtte over EUs regionalbudsjett. Således får de tynt befolkede områdene i Sverige og Finland nå mål 1-støtte, selv om de ikke er blant EUs «mindre utviklede regioner».

EU-15 utvides til EU-25

EU kommer til å få mange regioner som oppfyller kravet til «mindre utviklede regioner» etter utvidelsen. De nye medlemslandene er hovedsakelig fattige land fra Sentral- og Øst-Europa, og hele 37 av de 41 nye regionene ligger under EUs fattigdomsnivå for regionalpolitikken. Disse medlemslandene vil etter hvert kreve sin rettmessige del av EUs regionalbudsjett.

På linje med Hellas, Portugal og Spania får heller ikke de nye medlemslandene fra Øst nytte godt av fellesskapsordningene fra første dag. Overgangsordninger skal føre dem gradvis inn i EU-systemet. I perioden 2004 -2006 får ikke de nye medlemsstatene mer over strukturfondene til sammen, enn hva Spania får alene.

En av de største utfordringene som EU står ovenfor i dag, er utvilsomt det å bli enige om Unionens kommende regionalbudsjett for 2007-2013.

«I perioden 2004 – 2006 får ikke de nye medlemsstatene mer over strukturfondene til sammen, enn det Spania får alene»

Åge Klepp
statsviter,
Landbrukets Utredningskontor

Som vanlig

Som vanlig synes Dagens Næringsliv at dette bør være det siste jordbruksoppkjøret, og at næringen må ta mer ansvar for seg selv heretter. At den driver lobbyvirksomhet for subsidier som sjøfart og kraftkrevende industri, vil være naturlig, men det kompliserte systemet som er bygget opp gjennom hele etterkrigstiden, bør snarest bygges ned.

(Leder i Dagens Næringsliv)

Mest bonde

- Jeg føler meg mest som bonde. Jobben som oljearbeider er blitt litt for rutinepreget etter hvert. Det kreves mer allsidighet å drive gård med kyr, maskiner og jord.

(Oljearbeider og bonde Jul Langsjøvold, Sømådalen i Engerdal, til Østlendingen)

Klår haldning naudsynt

Det er lett å sjå at endringane i lovverket er ein del av dagens sentraliseringspolitikk. Og me må innsjå at tida med småbruk, katt og kaninar er forbi. Men like fullt sit politikarane med ei ansvar – og det viktigaste ansvaret har dei overfor innbyggjarane; å vise ei klår haldning i slike spørsmål. Dei som er interesserte i å kjøpe ein eigedom må vita at buplikta er ein del av kravet og ansvaret dei tek på seg.

(Leiar i Vest-Telemark Blad)

Dyr mat ei myte

- For øvrig er det ei myte at alt er så mykje billigare i andre land. Dei som trur det, bør reisa til Europa og fylla ei heil handlekorg med alle typar varer, og sjå på totalsummen, ikkje bare utvalde kjøtslag. Då vil dei nok finna ut at me ikkje er så dyre i Noreg likevel.

(Dagleg leiar Åsulv Salte, Nærbo Hønseslakt AS, til Jærbladet)

Bekymringsfull situasjon

- I 2003 vart det for første gong nedgang i arealet av fulldyrka jord som aktive jordbrukarar i Ørsta driv. Nedgangen var på om lag 1000 dekar. Ørsta er nest største landbrukskommunen i fylket, men i 2003 låg vi heilt på botn når det gjaldt investeringslyst i næringa. Og femti bruk har blitt nedlagde dei to siste åra. Situasjonen i landbruket i Ørsta er bekymringsfull.

(Landbrukssjef Olav Klokk, Ørsta, til Møre-Nytt)

Behov for tiltak

- Sametinget ser med bekymring på den nedbyggingen av jordbruket som skjer i samiske områder. Regjeringen må snarest iverksette tiltak som snur denne negative utviklingen.

(Sametinget i brev til Landbruksdepartementet, referert i avisa Ságat)

Ingen ulvehater

- Jeg er ingen fanatisk ulvehater og tror det kan gå bra hvis antall ulv holdes på det nivået vi har i dag – vel og merke så lenge det er nok rådyr, det vil si annen ulvemat enn sau i skogen.

(Saubonde Øyvind Jensen, Søndre Høland, til Indre Akersbus Blad)

En mindre bekymring

Men i et land som aksepterer at rundt 300 mennesker (inkludert barn) dør i trafikken hvert år uten at noen etterlyser utryddelse av bilen, er rovdirene blant våre mindre bekymringer på nasjonalt plan. Selv lyn fra himmelen tar flere menneskeliv enn rovdirene våre. I snitt blir ett menneske drept av lyn i Norge hvert eneste år.

(Leder i Svalbardposten)

Lønnskutt tabu

- Det er at produsentene tas. Jeg mener innsparinger må fordeles på hele organisasjonen, og man må se på lønninger – men det er et tabu. Det er mange ting vi kan spare penger på, men det må gjelde alle – spesielt i administrasjonen.

(Leder Steinar Aandstad, Priors kalkunforum, til Rakkestad Avis)

Kanskje nulloppgjør

- Vi har tariffier som skal følges. Det er tarifforhandlinger i mai og noen reduksjon i lønn er ikke aktuelt, men vi kan nok kanskje gå med på et nulloppgjør.

(Hovedtillitsvalgt Nina Ødegård, Prior Øst, Rakkestad, til Rakkestad Avis)

